

kalpakaçada da gayrimuayyen bir miktarın ifadesi için kullanılır. Buna göre yukardaki cümlelerin doğru tercümesi şudur: 'Bunu padişaha anlattıktan sonra . . . [padişah balıkçıya] beş on altın verip geri gönderdi'. Bu hata aynı hikâyenin 32. cümlesinde de tekrarlanmıştır. Bunun gibi *Solay kelip paratırsa aldıran bir ollağan atlı şığadı* (57 : 49) cümlesinde geçen *ollağan* da «sestero» (=6) değil, 'on' demektir, yani bu cümle şöyle tercüme edilir: 'Böyle giderken karşısına on atlı çıkıyor'.

Metinlerden sonra gelen karakalpakaçarusça sözlük, elimizde başka bir karakalpakaç sözlük bulunmadığı için, büyük

bir boşluğu doldurmaktadır. Maalesef, metinlerde geçen kelimelerin bazıları bu sözlüğe girmemiştir. Meselâ *or* 'büyük' (22 : 10), *jast* 'altına koymak' (22 : 14), *töwe* 'tepe' (22 : 48), *jüwörnömek* 'herif' (40 : 26), *şıq* 'nem' (52 : 99), *javlaq* 'yağlık' (63 : 5), *kezek* 'sıra, nöbet' (73 : 6), *cun* (<yün) 'kıl' (73 : 54), *añqal* 'geri alınmak' (77 : 10) ve daha başka kelimeler de bu sözlükte yoktur.

Baskakov'un eserinde düzeltilmeğe muhtaç bir takım noktalar daha bulunabilir. Fakat bütün bunlara rağmen bu kitap, zengin ve sağlam malzemesi ile, türkoloji için büyük bir kazançtır.

J. Eckmann

Németh Gyula, *Bálassa Bálint és a török költészet* [B. Balassa ve Türk şiiri]: *Magyar Századok* [Macar Asırları]. Budapest, 1948, s. 80—100.

Németh, Türklüğü de doğrudan doğruya alâkadar eden bu güzel yazısında, Macar şairi B. Balassa'nın Türk şiiri ile olan münasebetini tetkik etmekte ve şairin bizzat Lâtin alfabesiyle kaydettiği türkçe metinlerin izahını yapmaktadır. Macar edebiyatının ilk büyük lirik şairi olan Balassa (1551—1594) Türk-Macar savaşları devrinin dikkate değer bir simasıdır. Bir asilzade ailesinden doğan ve esaslı bir humanist tahsil gören bu zat hayatının büyük bir kısmını hudut boylarında Türklerle savaşarak geçirmiştir¹.

Balassa Türk şiirine karşı yakın bir alâka duymuştur. Türk halk, âşık ve divan şiirini iyi biliyor, mizacı sebebiyle bilhassa bu sonuncu zümreye bağlanıyordu. Ancak hangi Türk şairlerinin eserlerini taklit veya tercüme ettiğini bilmiyoruz.

Balassa'nın eserleri arasında bulunan

¹ Balassa hakkında daha fazla malumat için bk.: J. Eckmann, *Macar edebiyatı tarihi*. İstanbul 1946, s. 26—28.

² Németh'in kullandığı transkripsiyon harfleri yerine bugünkü imlâdaki karşı-

Lâtin harfli türkçe metinler iki şiir başlangıcından ve birbirinden ayrı olan yedi beyitle dörder mısralık iki kıtadan ibarettir. Bu türkçe şiirlerin bir de macarca tercümeleri vardır. Bundan başka Balassa bir manzumesini türkçeden tercüme ettiğini söylüyorsa da bu manzumenin aslı şairin eserleri arasında bulunmamıştır.

Németh'e göre, bu transkripsiyonlu metinler Balassa'nın ya mükemmel türkçe bildiğini veya, onları, iyi türkçe bilen bir kimseye, eşsiz bir filoloji insiyakiyle, izah ettirdiğini gösterir. Németh bu metinleri eski osmanlıcanın en kıymetli dil yadigarlarından saymaktadır (s. 85).

Bu metinlerin izahı için şimdiye kadar birçok tecrübeler yapılmışsa da hiç biri tatmin edici bir netice vermemiştir. Németh, bunları tanıttıktan ve tenkidini yaptıktan sonra, metinleri evvelâ Balassa'nın transkripsiyonu ile veriyor. Bundan sonra Balassa'nın tercümesi, arkasından Németh'in ihya ettiği metinler ve bunların tercümesi geliyor. Bu metinler Németh'in ihyasıyla² şöyledir:

lıkları konmuş ve yalnız karşılığı bulunmayan işaretler olduğu gibi kalmıştır. Ayrıca Németh'in *e* ile gösterdiği kapalı *e* için *ę*, *χ* için *h* ve *η* için *ñ* kullanılmıştır.

Şiir başlıkları:

1. *Ben seyrâne gider ik'en.*
2. *Gerekmez dünyaya sensüz.*

Beyit ve kıtalar:

1. *Álem çiçeği derer iseñ bir g'üle degmez,
Sohbette g'özel olmaz ik'en bir pula degmez.*

Vezin: hezeç — — · | · — — · | · — — · | · — —

2. *Baña geda deñenler, devletli hanom yok mi-dur?
Yokse ben adem degil mi-om, ya canom yok mi-dur?*

Vezin: remel — · — — | — · — — | — · — — | — · — —

3. *Yine ebrulerəñ kurmuş k'emana,
Atar gamzəñ canım, nişanı.
Yolune komuşım ben cism i (= ve) canı,
Sever dilber beni, ben daki anı.*

Vezin: hezeç · — — — | · — — — | · — — —

4. *Nigâr a, sende hatm olmuş g'özelliG, tazeliG, terliG,
Beni bu gam bucagonda koyasın, bu mi-dur erliG?*

Vezin: hezeç · — — — | · — — — | · — — — | · — — —

5. *Beni cevriyle üldürse demem ol yare kanlıdur,
Halâl olsun aña kanom g'özel — — | · kanlıdur.*

Vezin: hezeç · — — — | · — — — | · — — — | · — — —

6. *Deđöm ol şah g'özele: var m' ola bir mah bedeli?
G'ül gibi g'üldi, dedi kim: ya ne sandıñ be deli?*

Vezin: remel — · — — | — · — — | — · — — | — · — —

7. *Kimseler g'örmüş degıldür tenden canıñ gittəgön,
İlla ben g'özümle g'ördöm, işte canom-durğiden.*

Vezin: remel — · — — | — · — — | — · — — | — · — — | Bu beytin kafiye-siz olması ayrıca dikkate değer.

8. *Dilber demiş ki: mail olanlar belâmüze
Lâik mi-dür < ki > kaıl olaler sefamüze?*

Vezin: muzari — — · | — · — · | · — — · | — · — | Bu beytin ikinci mısraı Balassa'nın verdiği tercümeğe uymamaktadır. Uyması için bu mısraın şu şekilde değiştirilmesi lâzımdır:

Lâik mi-dür ki nasıl olaler sefamüze?